T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/283
KARAR NO : 2023/397
KARAR TR : 15/05/2023

ÖZET: Dava, Türkiye Cumhuriyeti nüfus kayıtlarında *"H.Ç"* olarak kayıtlı bulunan davacı annesi ile Suriye Arap Cumhuriyetinde *"K.H"* olarak kayıtlı olan kişinin aynı kişi olduğunun tespiti istemiyle açılan davanın ADLİ YARGIYERİNDE görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : J.K
Davalı : Adli Yargı
Şehit Kamil Nüfus Müdürlüğü
Davalı : İdari Yargı
Gaziantep Valiliği

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı, Gaziantep 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 29/09/2020 tarih veE.2018/501, K.2020/330 sayılı kararı ile annesinin "H.Ç" olduğunun tespitine karar verildiği ve kararın kesinleştiğini, bu karara istinaden annesi ile soybağına bağlı Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı almak için başvurduğunu, pasaport ve bazı kayıtlarda ingilizce çeviri yapılırken anne isminin "H.Ç" iken *"KH.Ç"* olarak yazıldığını, davalı idarenin 13/09/2022 tarihli yazısında *"Türkiye Cumhuriyetinde kayıtlı olan H.Ç ile Suriye'de kayıtlı K.H'in aynı kişi olduğuna dair yetkili Türk mahkemelerinden alınacak tespit kararının gönderilmesinin"* tarafına tebliğ edildiğini belirterek, 01/07/1918 doğumlu "H.Ç" ile 1917 doğumlu Suriye Arap Cumhuriyet vatandaşı *"K.H"*in aynı kişi olduğunun tespitine karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. Adli Yargıda

2. **Gaziantep 5. Asliye Hukuk Mahkemesi 03/10/2022 tarih ve E.2022/361, K.2022/412 sayılı kararı** ile, davada idari yargının görevli olduğu gerekçesiyle, HMK'nın 114/1-b maddesine göre yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle davanın usulden reddine karar vermiş, bu karar istinaf edilmeksizin kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

> *"...Tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; davacının Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı almak için başvurduğu ancak kendisinin pasaport ve bazı kayıtlarında İngilizce çeviri yaparken anne isminin H.Ç iken diğer kayıtlarda Hazne ismi Khanze Çolak olarak yazıldığını, bu hususun düzeltilmesini talep etmiştir. Davacının bu talebi idari yolla düzeltme hakkı mevcut olup şayet idare buna ilişkin olumsuz cevap verdiğinde bu işlemin iptali için idari yargıda dava açabilecekken asliye hukuk mahkemesinde dava açması HMK'nın 114/1-b maddesine göre yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle davanın usulden reddine karar vermek gerekmiştir."*

3. Davacı bu kez aynı istemle, idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. İdari Yargıda

4. **Gaziantep 1. İdare Mahkemesi 26/01/2023 tarih ve E.2022/2165 sayılı kararı**ile, 5490 sayılı Kanun'un 36. maddesi uyarınca, nüfus kaydının düzeltilmesine ilişkin işbu uyuşmazlığın görüm ve çözümünde adli yargının görevli olduğu gerekçesiyle, 2247 sayılıKanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine, Uyuşmazlık Mahkemesince bu konuda karar verilinceye kadar ertelenmesine

karar vermiştir. Kararın ilgili kısımı şöyledir:

"...5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunun, "Kapsam" başlıklı 2. maddesinde; "Bu Kanun, Türk vatandaşları, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve bunların altsoyları ile Türkiye'de bulunan yabancıların nüfus hizmetlerinin düzenlenmesine, yürütülmesine ve geliştirilmesine ilişkin esas ve usûl hükümlerini kapsar." hükmü, "Tanımlar" başlıklı 4. maddesinde, "Değerli kâğıtlar: Kimlik kartını, uluslararası aile cüzdanını ve mavi kartı... S) Nüfus hizmetleri: Nüfus olaylarına ve kişinin nüfusa ve yerleşim yeri adresine ilişkin bilgilerinin toplanmasına, nüfus kütüklerinegeçirilmesine, korunmasına ve gerektiğinde tasnif edilerek değerlendirilmesine dair iş veişlemleri, ... çç) (Değişik: 19/10/2017-7039/1 md.) Yabancılar kütüğü: Kimlik numarası verilen yabancıların kayıtlarının elektronik ortamda tutulduğu kütüğü... ifade eder" tanımları; "Yabancıların kayıtlarının tutulması" başlıklı 8. maddesinde, "(1) 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamındaki yabancılara kimlik numarası vermeye, bunları yabancılar kütüğüne kaydetmeye ve herhangi bir işlem sebebiyle Türkiye'de bir kamu kurumuna veya dış temsilciliklerimize müracaat eden yabancılara, talep etmeleri hâlinde yabancı kimlik numarası (YKN) vermeye Bakanlık yetkilidir. Diplomatik misyon mensupları bu hükmün kapsamı dışındadır. (2) Yabancı kimlik numarasının geçerlilik süresi, başvuru esnasında ve sonrasında istenilecek belgeler ile diğer hususlar İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir." hükmü; "Nüfus Davaları" başlıklı 36. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde; "(1) Mahkeme kararı ile yapılan kayıt düzeltmelerinde aşağıdaki usûllere uyulur: a) Nüfus kayıtlarına ilişkin düzeltme davaları, düzeltmeyi isteyen şahıslar ileilgili resmî dairenin göstereceği lüzum üzerine Cumhuriyet savcıları tarafından yerleşim yeri adresinin bulunduğu yerdeki görevli asliye hukuk mahkemesinde açılır. Kayıt düzeltme davaları (..) nüfus müdürü veya görevlendireceği nüfus memuru huzuru ile görülür ve kararabağlanır, b) (Değişik: 19/10/2017-7039/9 md.) Haklı sebeplerin bulunması hâlinde aynı konuya ilişkin düzeltme yapılması hâkimden istenebilir. Ad değişikliği hâlinde, nüfus müdürlüğü bu kişinin çocuklarının baba veya ana adına ilişkin kaydı, soyadı değişikliğinde ise eşin ve ergin olmayan çocukların soyadını da düzeltir, c) Tespit davaları, kaydın iptali veya düzeltilmesi için açılacak davalara karine teşkil eder. (2) Kişilerin başkasına ait kaydı kullandıklarına ilişkin başvurular Bakanlıkça incelenip sonuçlandırılır" hükmü yer almaktadır.

Dava dosyasının incelenmesinden; J.K tarafından, Türkiye Cumhuriyeti kayıtlarında H.Ç olarak kayıtlı bulunan kişi ile Suriye Arap Cumhuriyeti kayıtlarında Khaze Himmet'in aynı kişi olduğunun tespitine karar verilmesi istemiyle bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlıkta; yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ile dava dosyasında yer alan bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesinden; Türkiye'de bulunan yabancıların nüfus hizmetlerinin düzenlenmesine, yürütülmesine ve geliştirilmesine ilişkin esas ve usul hükümlerinin Nüfus Hizmetleri Kanunu kapsamında olduğu, gerçek kişinin kim olduğunun tespiti için, tanık dinlenilmesi de dahil bir çok hususunun irdelenmesi gerektiği, ancak bu irdelemelerin idari yargı yerince yapılmasının kanunun verdiği yetki dahilinde mümkün olmadığı anlaşıldığından, 5490 sayılı Kanun'un 36. maddesi uyarınca, nüfus kaydının düzeltilmesine ilişkin işbu uyuşmazlığın görüm ve çözümünde adli yargının görevli olduğu sonuç ve kanaatine varılmıştır."

III. İLGİLİ HUKUK

5. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 106. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"(1) Tespit davası yoluyla, mahkemeden, bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun yahut bir belgenin sahte olup olmadığının belirlenmesi talep edilir."

6. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 30. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"Nüfus sicilinde bir kayıt yoksa veya bulunan kaydın doğru olmadığı anlaşılırsa, gerçek durum her türlü kayıtla ispat edilir."

7. Kanun'un 36. maddesi şöyledir:

"Kişisel durum, bu amaçla tutulan resmî sicille belirlenir.
Bu sicilin tutulmasına ve zorunlu bildirimlerin yapılmasına ilişkin esaslar, ilgili kanunda gösterilir."

8. Aynı Kanun'un 39. maddesi şöyledir:

"Mahkeme kararı olmadıkça, kişisel durum sicilinin hiçbir kaydında düzeltme yapılamaz."

9. Kanun'un *"Genel olarak soybağının kurulması"* başlıklı 282. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Çocuk ile ana arasında soybağı doğumla kurulur."

10. Kanun'un *"Yetki"* başlıklı 283. maddesi şöyledir:

"Soybağına ilişkin davalar, taraflardan birinin dava veya doğum sırasındaki yerleşim yeri

mahkemesinde açılır"

11. Kanun'un *"Yargılama Usulü"* başlıklı 284. maddesinin birinci fikrası şöyledir:

"Soybağına ilişkin davalarda, aşağıdaki kurallar saklı kalmak kaydıyla Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu uygulanır"

12. 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun *"Türk vatandaşlığının kazanılması halleri"* başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"Türk vatandaşlığı, doğumla veya sonradan kazanılır"

13. Kanun'un *"Soy bağı"* başlıklı 7. maddesi şöyledir:

"(1) Türkiye içinde veya dışında Türk vatandaşı ana veya babadan evlilik birliği içinde doğan çocuk Türk vatandaşıdır.

(2) Türk vatandaşı ana ve yabancı babadan evlilik birliği dışında doğan çocuk Türk vatandaşıdır.

(3) Türk vatandaşı baba ve yabancı anadan evlilik birliği dışında doğan çocuk ise soy bağı kurulmasını sağlayan usul ve esasların yerine getirilmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanır. "

14. Kanun'un *"Vatandaşlık işlemlerinde müracaat makamı ve usul"* başlıklı 37. maddesi şöyledir:

"Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybına ilişkin başvurular yurt içinde ikamet edilen yer valiliğine, yurt dışında ise dış temsilciliklere bizzat veya bu hakkın kullanılmasına ilişkin vekâletname ile yapılır"

15. 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun *"Kapsam"* başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"Bu Kanun, Türk vatandaşları, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve bunların altsoyları ile Türkiye'de bulunan yabancıların nüfus hizmetlerinin düzenlenmesine, yürütülmesine ve geliştirilmesine ilişkin esas ve usûl hükümlerini kapsar."

16. Aynı Kanun'un *"Türk vatandaşlığını kazananlar"* başlıklı 20. maddesi şöyledir:

"Kanun gereğince Türk vatandaşlığını kazananlar yetkili makam veya kurulların kararı üzerine düzenlenecek formlara uygun olarak aile kütüğüne tescil edilirler"

17. Kanun'un *"Kayıt düzeltilmesi"* başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Kesinleşmiş mahkeme hükmü olmadıkça nüfus kütüklerinin hiçbir kaydı düzeltilemez ve kayıtların anlamını ve taşıdığı bilgileri değiştirecek şerhler konulamaz. Ancak olayların aile kütüklerine tescili esnasında yapılan maddî hatalar nüfus müdürlüğünce dayanak belgesine uygun olarak düzeltilir.

Aile kütüklerindeki din bilgisine ilişkin talepler, kişinin yazılı beyanına uygun olarak tescil edilir, değiştirilir, boş bırakılır veya silinir. "

18. Kanun'un *"Nüfus davaları"* başlıklı 36. maddesi şöyledir:

"Mahkeme kararı ile yapılan kayıt düzeltmelerinde aşağıdaki usûllere uyulur:

a) Nüfus kayıtlarına ilişkin düzeltme davaları, düzeltmeyi isteyen şahıslar ile ilgili resmî dairenin göstereceği lüzum üzerine Cumhuriyet savcıları tarafından yerleşim yeri adresinin bulunduğu yerdeki görevli asliye hukuk mahkemesinde açılır. Kayıt düzeltme davaları (..) nüfus müdürü veya görevlendireceği nüfus memuru huzuru ile görülür ve karara bağlanır.

b) (Değişik: 19/10/2017-7039/9 md.) Haklı sebeplerin bulunması hâlinde aynı konuya ilişkin düzeltme yapılması hâkimden istenebilir. Ad değişikliği hâlinde, nüfus müdürlüğü bu kişinin çocuklarının baba veya ana adına ilişkin kaydı, soyadı değişikliğinde ise eşin ve ergin olmayan çocukların soyadını da düzeltir.

c) Tespit davaları, kaydın iptali veya düzeltilmesi için açılacak davalara karine teşkil eder.

(2) Kişilerin başkasına ait kaydı kullandıklarına ilişkin başvurular Bakanlıkça incelenip sonuçlandırılır."

19. Türk Vatandaşlığının Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin *"Vatandaşlık ihtilafları"* başlıklı 63. maddesi şöyledir:

"(1) Bir kişinin Türk vatandaşı olup olmadığı konusunda tereddüte düşüldüğü takdirde bu husus Bakanlıktan sorulur. Bakanlıkça ilgili kişinin Türk vatandaşı olup olmadığı ilgili mevzuat ve uluslararası anlaşmalar çerçevesinde incelenerek sonuç ilgili makama bildirilir.

(2) Ana veya babadan dolayı Türk vatandaşı olduğu iddiasında bulunan kişi iddiasını kanıtlayacak

her türlü bilgi ve belge ibraz edebilir. Kişi tıbbi raporlara dayanılarak mahkemece verilmiş olan tespit kararı da ibraz edebilir. Herhangi bir belge ibraz edilememesi veya ibraz edilen belgelerle iddia edilen ana ya da baba arasında bağ kurulamaması durumunda talep reddedilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

20. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 15/05/2023 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, İdare Mahkemesince, anılan Kanun'un 19. maddesine göre başvuru yapıldığı, önceki görevsizlik kararına ilişkin dava dosyası temin edilmeden Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği görülmekte ise de, dava konusuna ilişkin bilgi ve belgeler ile adli yargı kararının kesinleşme durumunu gösteren bir örneğinin dosyada bulunduğu, bu nedenle adli yargı dosyasının istenilmediği ve sonuçta usule ilişkin başka bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, adli ve idari yargı yerleri arasında doğan görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

21. Raportör-Hâkim Arzu ÇETİNDERE ŞAŞI'nın, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

22. Dava, Türkiye Cumhuriyeti nüfus kayıtlarında *"H.Ç"* olarak kayıtlı bulunan davacı annesi ile Suriye Arap Cumhuriyetinde *"K.H"* olarak kayıtlı olan kişinin, aynı kişi olduğunun tespiti istemiyle açılmıştır.

23. Dava dosyasının incelenmesinden, davacının Gaziantep 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2018/501 sayılı dosyasında açtığı davada, anne ve babasının Türk vatandaşı olduklarını, Suriye'de evlendiklerini bu evlilikten dünyaya geldiğini, Türk vatandaşı olmak istediğini ancak annesi H.Ç'ın Türk nüfus kayıtlarında 1945 yılında ve bekar olarak öldüğünün göründüğünü oysa annesinin 03/01/1985 yılında öldüğünü ileri sürerek H.Ç'ın annesi olduğunun tespitine karar verilmesinin talep edildiğini, mezkûr mahkemece yapılan yargılama neticesinde, 29/09/2020 tarih ve K.2020/330 sayılı kararı ile *"yabancı kimlik numaralı J.K'un annesinin H.Ç olduğunun tespitine"* karar verildiğini; davacının bu karara istinaden Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı almak için davalı idareye başvurduğunu, davalı idarenin 13/09/2022 tarihli cevabi yazısında *"adıgeçenin annesi olarak bildirilen H.Ç'a ait Suriye kayıt örneğinde Himmet ve Avaş'tan olma Hümeyra 1917 doğumlu K.H olduğu ancak daha sonra gönderilen Suriye belgelerinde herhangi bir açıklama ve dayanak belge olmaksızın Türkiye Cumhuriyeti nüfus kayıtlarına göre Ümmet B. ve Ayişe'den olma Oğuzeli 01/07/1918 doğumlu olarak düzeltilerek gönderildiğinin görüldüğü, sözkonusu düzeltmenin neye istinaden yapıldığı hususunda bilgi verilmesini ve H.Ç adlı kişinin doğru ve tüm kimlik bilgilerini gösterir bireysel nüfus kayıt örneği veya pasaport belgesinin usulüne göre onaylanmış örneğinin gönderilmesini, şayet kayıtlarda farklılık var ise Türkiye Cumhuriyetinde kayıtlı olan H.Ç ile Suriye'de kayıtlı K.H'in aynı kişi olduğuna dair yetkili Türk mahkemelerinden alınacak tespit kararının gönderilmesinin"* tarafına tebliğ edildiğini belirterek, 01/07/1918 doğumlu "H.Ç" ile 1917 doğumlu Suriye Arap Cumhuriyet vatandaşı *"K.H"*'in aynı kişi olduğunun tespitine karar verilmesi istemiyle dava açıldığı anlaşılmıştır.

24. 5490 sayılı Kanun'un 36. maddesinde, ilgililerin nüfus kayıtlarına ilişkin düzeltme veya tespit davası açmak hak ve yetkisine sahip oldukları, 35. maddesinde de, kesinleşmiş mahkeme hükmü olmadıkça nüfus kütüklerinin hiçbir kaydının düzeltilemeyeceği, kayıtların anlamı ile taşıdığı bilgileri değiştirecek şerhlerin konulamayacağı hükme bağlanmıştır.

25. Buna göre, nüfus tespit davaları, kaydın iptali veya düzeltilmesi için açılacak davalara karine teşkil ettiğinden, diğer kayıt düzeltme davaları gibi kamu düzeni ile yakından ilgili olduğundan, hakim doğru sicili oluşturmak zorundadır. Nüfus kaydına ilişkin bazı işlemler adli, bazı işlemler de idari kararlarla yapılmaktadır. Adli yargının görev alanına giren davaların ise maddi hata dışındaki nüfus kayıtlarının düzeltilmesi davaları olduğu açıkça belirlenmiştir. Davacı talebinin, Türkiye Cumhuriyeti nüfus kayıtlarında *"H.Ç"* olarak kayıtlı olan annesinin, Suriye Arap Cumhuriyetinde kayıtlı olan *"K.H"* ile aynı kişi olduğunun tespiti istemi olduğundan, uyuşmazlığın4721, 5901 ve 5490 sayılı Kanunların ilgili maddeleri ve bu Kanunlara dayanılarak çıkarılan Yönetmelikler uyarınca adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

26. Yukarıda belirtilen hususlar gözönünde bulundurularak, Gaziantep 1. İdare Mahkemesinin başvurusunun kabulü ile Gaziantep 5. Asliye Hukuk Mahkemesinin 03/10/2022 tarih ve E.2022/361, K.2022/412 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde ADLİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Gaziantep 1. İdare Mahkemesinin BAŞVURUSUNUN KABULÜ ileGaziantep 5. Asliye Hukuk Mahkemesinin 03/10/2022 tarih ve E.2022/361, K.2022/412 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,

15/05/2023 tarihinde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Muammer	Nilgün	Doğan	Eyüp
TOPAL	TAŞ	AĞIRMAN	SARICALAR

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Bilal
ARSLAN	BALLI	ÇALIŞKAN